

ตลาดนัดชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชา¹

The Periodic Markets at The Thai-Laos and Thai-Cambodia Borders

สุวิทย์ธีรศาสตร์²
Suwit Theerasasawat²

Received : February 2, 2019; Revised : June 30, 2020; Accepted : June 30, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเป็นมา สภาพการค้า ผู้ค้า ผู้ซื้อ และผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมของตลาดนัดชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชา พื้นที่ศึกษาหลักมี 2 ตลาด คือ ตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาวที่ อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ช่องอานม้า อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี และพื้นที่รองอีก 17 ตลาดนัด ใช้วิธีศึกษาเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า นโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทำให้เกิดตลาดนัดชายแดนไทย-ลาว 17 ตลาด ชายแดนกัมพูชา 2 ตลาด ตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา ตลาดนัดทั้งสองเฉลี่ยมียอดขายต่อราย 7742 บาท/วัน มีกำไร 2665 บาท/วัน หรือ ร้อยละ 35.60 ของยอดขาย มียอดขายทั้งสองตลาด 510 ล้านบาท/ปี หากคิดยอดขายทั้ง 17 ตลาดนัด ที่อยู่ด้านพรมแดนไทย-ลาว 5559 ล้านบาท/ปี ในปี 2562 เพิ่มขึ้นจาก 5 ปีก่อน (2557) ซึ่งมียอดขาย 1160 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 4399 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเป็น 4.8 เท่า คนลาว ที่มาซื้อสินค้าในตลาดนัดทั้ง 17 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก 153,600 คน ในปี 2557 เป็น 1,109,760 คน ในปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 7.2 เท่า ตลาดนัดเหล่านี้ทำให้เกิดเงินทุน การค้าในชนบทของประเทศเพื่อนบ้านทั้งสอง และทำให้คนป่วยจากเพื่อนบ้านมารักษาในโรงพยาบาลและคลินิกไทยเป็นจำนวนมาก

¹บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย กำเนิดและพัฒนารูปแบบของตลาดสด ตลาดนัด และผู้ค้ารายย่อยในภาคอีสาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนวัตกรรม (สกว.) เป็นผู้ทุนวิจัยจึงขอขอบคุณ สกว. ไว้ใน โอกาสนี้

²ศาสตราจารย์ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; Professor, Humanities Section; Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand.

คำสำคัญ (Keywords) : ตลาดนัดชายแดน, เศรษฐกิจชายแดน, จุดผ่อนปรนการค้า

Abstract

The objective of the present research was to study the backgrounds concerning the trading situation, the sellers and buyers, and the social-economic impacts of the Periodic markets at the Thai-Laos and Thai-Cambodia borders. The major areas of the study comprised 2 markets at the temporary-permitted point in Tatpanom District, Nakornpanom Province and the temporary-permitted point in Chong Arnmar in Nam-yuen District, Ubol-rajathani Province, and 17 other secondary Periodic markets. The study employed both the quantitative and qualitative research procedures for the collection of data. The findings show that the policy of turning battleground into trading ground as promulgated by the General Chartchai Chunhawan's Administration (1988-1991) gave rise to 17 Periodic markets at the Thai-Laos borders and another 2 Periodic markets at the Thai-Cambodia borders since 1988. The average sale of each of the stalls at both border markets was 7,742 Thai Baht/day and each stall reaped an average profit of 2,665 Thai Baht each day, or 35.60% of the total sale. The total sale of the two border areas was 510 million Thai Baht per year in 2019, while the total sale of the 17 Periodic markets at the Thai-Laos borders in the same year was 5,559 million Thai Baht which shows an increase in the amount of 4,399 million Thai Baht compared with the total sale of 1,160 million Thai Baht in 2014 which shows an increase of 4.8 times since 2014. On the other hand the Laos people who come to buy goods at the 17 Periodic markets have increase from 153,600 persons in 2014 to 1,109,760 or 7.2 times more in 2019. These Periodic markets have also given rise to rural capitalists in the two neighboring countries and opened the ways for many sick persons to come to Thai hospitals or private clinics for medical treatment.

Keywords : Border Periodic Market, Border Economy, Temporary-Permitted Point for Trading

บทนำ (Introduction)

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้มีโอกาสพานักศึกษาปริญญาโท ปริญญาเอก และเพื่อนร่วมงานไปศึกษาดูงานในลาวสิบกว่าครั้ง และกัมพูชา 5 ครั้ง เห็นความแตกต่างระหว่างภาคอีสานและประเทศทั้งสอง อย่างน้อย 3 ประการ คือ ภาคอีสานพื้นที่น้อยกว่าลาวและกัมพูชาเล็กน้อย (ภาคอีสาน 168,854 ตร.กม. ลาว 236,800 ตร.กม. กัมพูชา 181,035 ตร.กม.) แต่ประชากรอีสานมากกว่า และความหนาแน่นของประชากรอีสานมากกว่าประเทศทั้งสองมาก (อีสาน 22.24 ล้านคน (2561) ลาว 6.7 ล้านคน (2560) กัมพูชา 16.25 ล้านคน (2561) อัตราความหนาแน่นประชากรต่อ 1 ตร.กม. อีสาน 132 คน ลาว 29 คน กัมพูชา 90 คน (www.eastasiawatch.in.th เข้าถึงเมื่อ 3 ก.พ. 2020, www.Th.m.wikipedia.org, เข้าถึงเมื่อ 3 ก.พ. 2020) ประการที่สอง สภาพถนนของประเทศทั้งสองแยกว่า ในภาคอีสานมาก การเชื่อมโยงระหว่างเมืองกับหมู่บ้านที่น้อยกว่าภาคอีสานมาก ประการที่สาม สินค้าอุปโภคบริโภคที่ปรากฏในสินค้าทั้งในเมืองและชนบทของประเทศทั้งสอง เช่น ของใช้ในครัว เช่น น้ำปลา ซอส น้ำมันพืช ผงชูรส ฯลฯ ของใช้ในห้องน้ำ เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน ฯลฯ รวมทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน เช่น พัดลม โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ ราว 80 เปอร์เซ็นต์ เป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ที่เหลือผลิตในประเทศทั้งสอง และนำเข้าจากจีนและเวียดนาม ผลก็คือ ไทยส่งสินค้าได้เปรียบดุลการค้าลาวและกัมพูชาเป็นอันมาก เช่นในปี 2516 ยอดการค้ารวม ไทย-ลาว 588 ล้านบาท (ไทยส่งเข้าลาว 81.4 %) ปี 2556 ยอดการค้ารวมไทย-ลาว 191,384.8 ล้านบาท (ไทยส่งเข้าลาว 78.5%) (Bank of Thailand. Northeast branch, 2013 : 66-68) ส่วนสินค้าไทยที่ส่งออกและนำเข้ากับกัมพูชา ปี 2555 82,079 ล้านบาท โดยไทยส่งเข้ากัมพูชา 87.6% ของมูลค่าการค้ารวมของไทย-กัมพูชา แต่ราว 97% ส่งผ่านทางภาคตะวันออกของ ไทย ที่ส่งทางภาคอีสานมีราว 3% เท่านั้น (Department of Foreign Trade, 2014 : 10; Suwit Theerasawat and Other, 2015 : 254-257) เพราะส่งผ่านภาคตะวันออกใกล้กว่า ส่งผ่านภาคอีสาน แต่สิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจก็คือ ตัวเลขการส่งออกและนำเข้าที่กล่าวมาแล้วไม่รวมการส่งออก-นำเข้า ผ่านตลาดนัดบริเวณผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา ซึ่งทางการไทย ถือว่าเป็นการค้าอิสระ (แต่ไม่ผิดกฎหมาย) กรมศุลกากรไม่ได้บันทึกข้อมูล มูลค่าการค้าและชนิดของสินค้าเอาไว้ ทั้ง ๆ ที่จุดผ่อนปรนดังกล่าวด้านอีสาน-ลาว มี 17 จุด และด้านอีสาน-กัมพูชา มี 2 จุด ในขณะที่มีด่านศุลกากรในจุดผ่านแดน อีสาน-ลาว-กัมพูชา มี 10 จุด นอกจากนั้น การขนส่งในประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองไม่ดี ทำให้นักศึกษาว่า สินค้าไทยเข้าไปถึงผู้บริโภคเพื่อนบ้านเราอย่างไร ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการทำการวิจัย ตลาดนัดบริเวณจุดผ่อนปรนชายแดน และผู้ค้า ผู้ซื้อในตลาดดังกล่าว ซึ่งมีผู้วิจัยน้อยมาก (โดยมีผู้วิจัย 1 ราย ตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านนาหวาด อ.

เมือง จ.นครพนม (Somnug Panyasingh and Sekson Yongvanich, 2012 : 47) การศึกษาตลาดนัดดังกล่าวจะทำให้เราเข้าใจถึงความเป็นมาสภาพการค้า ผู้ค้า ผู้ซื้อในตลาดนัดจุดผ่อนปรนและผลกระทบของตลาดสดในจุดผ่อนปรนชายแดน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชา
2. เพื่อศึกษาสภาพการค้า ผู้ค้า และผู้ซื้อในตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชา
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผสมผสานกัน ในประเด็นความเป็นมาของตลาดนัดและภูมิหลังของผู้ค้า ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ค้าในตลาดดังกล่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดดังกล่าวมาแต่แรก ส่วนสภาพการค้า ผู้ซื้อ และผลกระทบ ใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณเป็นหลัก พื้นที่วิจัยหลัก คือ 1) ตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย – ลาว หลังเทศบาลเมืองธาตุพนม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม ผู้ค้า 610 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (เชิงลึก) 12 คน (จากผู้ค้า ผู้บริหารตลาด) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 60 คน 2) ตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชา ช่ออานม้า อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี มีผู้ค้า 155 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 12 คน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 40 คน ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้พยายามให้ผู้ค้าได้กระจายตามประเภทของสินค้าให้มากที่สุดกล่าวคือ ประเภทอาหารมีผู้ค้า ผักผลไม้ ไข่ หมู เนื้อวัว กับข้าวสำเร็จ ปลา อาหารทะเล สินค้าที่ไม่ใช่อาหารมี เสื้อผ้า รองเท้าของเด็กเล่น ของใช้เบ็ดเตล็ด เป็นหลักในการสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพช่วงเดือนกรกฎาคม 2562 – 8 กุมภาพันธ์ 2563 ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณเก็บระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน 2562 แต่ก็ศึกษาข้อมูลเอกสารในพื้นที่ตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย – ลาว และไทย – กัมพูชาที่เหลืออีก 17 แห่งเป็นข้อมูลประกอบ (ข้อมูลรอง) เท่าที่จำเป็นด้วยนำข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ สังเคราะห์สถิติที่ใช้ ใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละและหาข้อสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ความเป็นมาของตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดน

แม้ว่าฝรั่งเศสซึ่งปกครองเวียดนาม กัมพูชา ลาวจะถอนตัวออกไปจากประเทศทั้งสามโดยสิ้นเชิง ใน พ.ศ. 2497 หลังจากปกครองมา 7 ทศวรรษ แต่สงครามภายในสามประเทศก็ยังดำเนินอยู่ต่อมาอีก 2 ทศวรรษ ระหว่างฝ่ายที่นิยมสังคมนิยม กับฝ่ายที่นิยมทุนนิยม ผลของสงครามปรากฏว่า ฝ่ายแรกชนะทั้ง สามประเทศใน พ.ศ. 2518 สงครามในเวียดนาม และลาวก็สงบมาจนถึงปัจจุบัน ผลของสงครามทำให้ประเทศทั้งสามทรุดโทรมมาก แต่ในกัมพูชา ฝ่ายเขมรแดงชนะ และปกครองอย่างทารุณโหดร้าย ประกอบกับมีปัญหาเรื่องพรมแดนกับเวียดนาม และปัญหาคนเวียดนามในเขมร กองทัพเวียดนามจึงเข้ามาล้มรัฐบาลของเขมรแดง ในต้นปี 2522 กลายเป็นสงครามยืดเยื้อต่อมาอีก แม้ว่ากองทัพเวียดนามจะถอนตัวออกไปแล้ว และรัฐบาลเฮงสัมริน-ฮุนเซน ซึ่งมีเวียดนามหนุนหลัง จะได้ปกครองแต่สงครามระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายต่อต้านยังคงมีต่อมาอีกหลายปี จนรัฐบาลไทยโดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี (นายกรัฐมนตรีคนที่ 17 4 สิงหาคม 2531-23 กุมภาพันธ์ 2534) ได้ประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ได้เจรจาให้คู่สงครามในกัมพูชา เลิกรบกัน ให้มีการเลือกตั้งโดยมีสหประชาชาติดูแลการเลือกตั้ง ผลที่ตามมาคือ กัมพูชาเลิกรบกัน สำหรับการค้าระหว่างไทยกับลาว และกัมพูชา ดีขึ้นหลังสงครามในกัมพูชาสงบ เท่านั้นยังไม่พอ รัฐบาลไทยยังเสนอให้เปิดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา มีตลาดนัดเพื่อให้ประชาชนทั้ง 3 ประเทศ ค้าขายกันโดยไม่ต้องเสียภาษี สาเหตุต้องเปิดจุดผ่อนปรนเพราะจุดผ่านแดนถาวร 10 จุด ต่อความยาวพรมแดนอีสาน-ลาว 1189 กม. ความยาวพรมแดนไทย-กัมพูชา ด้านอีสาน 364 กม. รวม 1553 กม. (Suwit Theerasasawat and Others. (2015). www.th.m.wikipedia.org accessed on 3 Feb. 2020.) มีช่องทางผ่านเข้าออกสินค้าเฉลี่ย 155 กม. ต่อ 1 จุด ซึ่งน้อยเกินไป จึงมีนโยบายเปิดจุดผ่อนปรนชายแดนอีก 19 จุด เพื่อความสะดวกทั้งคนอีสานและคนลาว กัมพูชาสามารถนำสินค้ามาซื้อขายกันสะดวก ที่สำคัญคือ ลาว และกัมพูชาเสียเวลารับกับฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา รวม 3 ทศวรรษทำให้ระบบเศรษฐกิจ ล้าหลังมาก ทั้งอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการบริการ ในช่วงเวลาดังกล่าวไทยได้พัฒนาสินค้าจนมีคุณภาพสูงเป็นที่ยอมรับ ทั้งจะลูกค้าในประเทศและลูกค้าในต่างประเทศ ประกอบกับประชากรในลาวและกัมพูชา และเงินทุนมีน้อยกว่าไทยมากการลงทุนตั้งโรงงานการผลิตสินค้าในประเทศทั้งสองจึงมีน้อยผลก็คือเมื่อสงครามสงบ ประชาชนในประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองจึงซื้อสินค้าไทย และก็ติดใจในคุณภาพของสินค้าไทยอยู่แล้ว ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นในบทนำ

แต่อย่างไรก็ตาม การตั้งตลาดนัดในจุดผ่อนปรนชายแดนดังกล่าว มิได้ตั้งขึ้นพร้อมกัน ทางรัฐบาลทั้ง 3 ประเทศมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าแขวง เสร็จจากตกลงกันเองว่า จะเปิดที่ไหนเปิดสัปดาห์ละกี่วัน วันละกี่ชั่วโมง และมีสินค้าใดที่ต้องห้ามและควบคุม ตลอดจนออกระเบียบการเข้า-ออกพรมแดน ซึ่งขึ้นกับความพร้อมของทั้งสองฝ่าย

สถานภาพของตลาดนัดบริเวณจุดผ่อนปรนชายแดน เกิดขึ้นเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดของไทย และของประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 2 ประเทศ เสร็จจากตกลงกันแล้วว่าจะตั้งที่ไหน เปิดวันเวลาใดมีเงื่อนไขใด โดยรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยของประเทศคู่ค้าก็จะประกาศจุดผ่อนปรนชายแดน จึงจะถือว่าตลาดนัดและจุดผ่อนปรนชายแดน ได้เปิดบริการอย่างเป็นทางการ ซึ่งในช่วงทศวรรษ ปี 2530 เปิดจุดผ่อนปรนชายแดน 4 จุด คือ 1) บ้านด่านเก่า ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี เปิดในปี พ.ศ. 2532 2) บ้านท่าอุเทน อ. ท่าอุเทน จ. นครพนม ปี 2533 3) ช่องตาอู บ้านหนองแสง ต. โพนงาม อ. บุณฑริก จ. อุบลราชธานี ปี 2537 4) ช่องอานม้า ต.โขง อ. น้ำยืน จ. อุบลราชธานี ปี 2539 ที่เหลืออีก 15 จุดเปิดในทศวรรษที่ 2540 และ 2550

อนึ่ง วันที่เปิดตลาดนัดในบริเวณจุดผ่อนปรนชายแดนของจังหวัดเลย ต่างจากอีก 5 จังหวัดที่เป็นจุดผ่อนปรนของอีสาน กล่าวคือ จังหวัดอื่นจะเปิดวันใดวันหนึ่ง หรือหลายวันในรอบสัปดาห์ แต่ของจังหวัดเลย 2 ใน 4 จุดผ่อนปรนเปิดในวันพระ 1 จุด คือที่บ้านเหมืองแพร่ ต.นาแห้ว อ.นาแห้ว อีกจุดหนึ่งคือ บ้านหนองผือ ที่กล่าวมาแล้วเปิดในวันขึ้นและแรม 3 และ 8 ค่ำเสมอ (Somsak RugThai. 2020; Somchat Thaisakul, 2020)

สรุปว่าจุดผ่อนปรนส่วนใหญ่ 13 ใน 19 แห่ง เปิดสัปดาห์ละ 2 วัน ที่เหลือมากกว่า 2 วัน และ 1 วัน

ตารางที่ 1 ตลาดนัดจุดผ่อนปรนบริเวณชายแดนอีสาน-ลาว และ กัมพูชา และปีที่เปิดตลาดนัด

จังหวัด	ที่ตั้งฝั่งไทย (ปีที่เปิดตลาดนัดและวันเปิดตลาดนัด)	ที่ตั้งฝั่งลาวและกัมพูชา
1. เลย	1. บ.เหมืองแพร่ ต.นาแห้ว อ.นาแห้ว (2542 : วันพระ) 2. บ.นาข่า ต.ปากหมั่น อ.ด่านซ้าย (2552 : อังคาร พุทธศักราช) 3. บ.หนองผือ ต.หนองผือ อ.ท่าลี่ (2532 : ขึ้น, แรม 3, 8 ค่ำ) 4. บ.นากระเซ้ง ต.อาฮี อ.ท่าลี่ (2547 : เสาร์)	บ.เหมืองแพร่ เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี บ.นาข่า เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี บ.ท่าแก่น เมืองแก่งท้าว แขวงไชยบุรี บ.หมอ เมืองแก่งท้าว แขวงไชยบุรี
2. หนองคาย	5. บ้านม่วง ต.บ้านม่วง อ.สังคม (2551; เสาร์, พุธ) 6. บ้านหม้อ ต.บ้านม่วง อ.ศรีเชียงใหม่ (2548, เสาร์, อังคาร, พุทธศักราช) 7. บ้านชุมพล ต.ชุมพล อ.โพธิ์ชัย (2548, เสาร์, อังคาร) 8. บ. เปงจาน ต. โพนแพง อ.รัตนวาปี (2545; อาทิตย์, พุธ)	บ.โคกแฮ เมืองสังข์ทอง แขวงเวียงจันทน์ บ. หนองตา กำแพงนครเวียงจันทน์ บ.โดน เมืองปากงึม แขวงบอลิคำไซ บ. ทวย เมืองพระบาทโพนสัน แขวงบอลิคำไซ
3. บึงกาฬ	9. บ.ห้วยคต ต.ปากคต อ.ปากคต (2548; จันทร์) 10. บ.บึงคล้า ต.บึงคล้า อ.บึงคล้า (2548, อังคาร, ศุกร์)	บ. หงษ์ทอง เมืองท่าบก แขวงบอลิคำไซ บ.ปากกระดิ่ง เมืองปากกระดิ่ง แขวงบอลิคำไซ
4. นครพนม	11. บ.โพธิ์ไทร ต.ไผ่ล้อม อ. บ้านแพง (2546, จันทร์-ศุกร์) 12. บ.ท่าอุเทน ต.ท่าอุเทน อ.ท่าอุเทน (2533, จันทร์, พุทธศักราช) 13. บ.หนาด ต. บ้านกลาง อ.เมือง (2547, อังคาร, ศุกร์) 14. บ.ธาตุพนม ต.ธาตุพนม อ.ธาตุพนม (2542, จันทร์, พุทธศักราช)	บ.ท่าสะอาด เมืองปากกระดิ่ง แขวงบอลิคำไซ บ.หินปูน เมืองหินปูน เมืองท่าแขวง แขวงคำ ม่วน บ.ปากเปง เมืองท่าแขวง แขวงคำม่วน บ.ปากน้ำเซบั้งไฟ เมืองหนองบก แขวงคำม่วน

จังหวัด	ที่ตั้งฝั่งไทย (ปีที่เปิดตลาดนัดและวันเปิดตลาดนัด)	ที่ตั้งฝั่งลาวและกัมพูชา
5. อุบลราชธานี	15. บ.สองคอน ต. สองคอน อ.โพธิ์โพธิ์ (2544, พฤษภสมิต)	บ.หนองแสง เมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน
	16. บ.ด่านเก่า ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม (2532, เสาร์, อังคาร, พฤษภสมิต)	บ. สีสัมพันธ์ เมืองชนะสมบุรณ์ แขวงจำปาสัก
	17. ช่องตาอุ บ.หนองแสง ต.โพนงาม อ.บุญทริก (2537, จันทร์, พุธ, ศุกร)	บ.เหียง เมืองสุขุมาลัย แขวงจำปาสัก
	18. ช่องอานม้า ต.โขง อ.น้ำยืน (2539, อังคาร, พฤษภสมิต)	ช่องอานม้า อ. จอมกระสาน จ.พระวิเฮีย (พระ วิหาร) กัมพูชา
6. บุรีรัมย์	19. ช่องสายตะกู ต. บ้านกรวด อ.บ้าน กรวด (2545, เสาร์ - อาทิตย์)	ช่อง จูบโกตี อ.อำปิล จ.อุดรมิชัย

Sources : Custom Region 2 Office. 2014:1-2; Suwit Theerasasawat and Others. 2015 :247 ; Chat Jaitrong, 2 Feb 2020; Gla Ponnate, 4 Feb 2020; Sangob Jaisue. 7 Feb 2020; Chana Panomruk, 5 Feb, 2020; Sujit Thaili, 3 Feb 2020.

****จุดผ่อนปรนช่องसानตะกู อ. บ้านกรวด จ. บุรีรัมย์ เปิดเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เปิดจุด ปี 2545- 2561 เปิดจุดทุกวัน ตั้งแต่ปี 2562**

ผู้ที่ดูแลจุดผ่อนปรน หน่วยงานหลักคือ กระทรวงมหาดไทย แต่ในทางปฏิบัติทุกจุดผ่อนปรน จะมีเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานมาร่วมเป็นกรรมการ และช่วยกันดูแลตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ในแต่ละจังหวัดอาจจะมีกรรมการจากหน่วยงานต่างๆแตกต่างกันบ้าง แต่เป็นส่วนน้อย เช่น กรรมการที่มาดูแลจุดผ่อนปรน บ้านเปงจาน อ. รัตนวาปี จ. หนองคาย มีกำนันตำบลโพธิ์แพง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเปงจาน เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอรัตนวาปี ตำรวจตระเวนชายแดน อส. (อาสาสมัครรักษาดินแดน) และ ชรบ. (รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ที่ทางอำเภอแต่งตั้งจากผู้ผ่านการฝึกตามเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด แต่ที่จุดผ่อนปรนบ้านด่านเก่า อ. โขงเจียม จ. อุบลราชธานี กรรมการที่ดูแลประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ศุลกากร ตำรวจน้ำ ทหารเรือหน่วย นปช. และ อส. ที่จุดผ่อนปรนตลาดนัดไทยลาวหน้าเทศบาลเมืองธาตุพนม จ. นครพนม ผู้วิจัยเห็นพยาบาลจากโรงพยาบาลธาตุพนม 3 คน มาช่วยคัดกรองคนลาวที่ขึ้นมาจากท่าเรือเพื่อผ่านจุดผ่อนปรน พยาบาลอธิบายว่า ช่วงนี้มิใช่หวัดระบาดในลาวจึงเข้ามาคัดกรอง ถ้าพบผู้ต้องสงสัยก็ให้ใช้แม่และพาไปโรงพยาบาล อนึ่งชาวลาวที่ข้ามมาฝั่งไทยในวันเปิดตลาดนัด จะมีชาว

ลาวมารักษาที่โรงพยาบาลหรือไม่กี่คลินิกด้วยวันละ 100- 300 คนเสมอ (วันที่คนป่วยมากมีถึงวันละ 500 คน) ในระยะหลังจะมีกรรมการจากกรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมอนามัย กรมศุลกากรมาร่วมดูแลมากขึ้น

อนึ่งค่าธรรมเนียม ค่าภาษี และค่าเดินทางผ่านจุดผ่อนปรน ส่วนมากคล้ายกัน แต่บางส่วนแตกต่างกัน ส่วนที่คล้ายกัน คือ ฝ่ายไทยไม่เก็บภาษีสินค้าที่ส่งไปลาว หรือจากลาวเข้าไทย เก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมออกใบผ่านจุดผ่อนปรน คนละ 20 บาท ยกเว้นที่ธาตุพนม ปัจจุบันไม่เก็บค่าธรรมเนียมจากคนลาวที่เข้ามาตลาด และไม่ให้คนไทยข้ามแม่น้ำตรงนี้

ส่วนค่าเดินทางข้ามแม่น้ำโขง หลัก ๆ คือ ค่าเรือ ข้ามฝาก ซึ่งมีทั้งค่าผู้โดยสาร และค่าบรรทุกสินค้า ค่าเรือข้ามแม่น้ำโขงคนละ 50 บาท (ขาเดียว) ส่วนค่าขนส่งสินค้าและค่าระวางสินค้าในเรือขึ้นกับปริมาณ เช่น สินค้า 3 กระสอบ (กระสอบละ 30 กก.) 50 บาท ค่ารถขึ้น 100 บาท/เที่ยว

สำหรับกฎเกี่ยวกับ**สินค้าต้องห้ามและสินค้าควบคุม** ซึ่งเกิดขึ้นจากการปกป้องเกษตรกรไทยมิให้สินค้าต่างชาติเข้ามาแย่งตลาดในสินค้าหลัก และป้องกันโรคพืช โรคสัตว์ มิให้ระบาดเข้ามาในประเทศ จึงมีประกาศของกรมศุลกากรและกรมวิชาการเกษตรคิดไว้ทั้งที่ด่านถาวรและจุดผ่อนปรนชั่วคราว ดังปรากฏในตารางที่ 2 มีสินค้าที่ห้ามนำเข้าประเทศ 18 รายการ โดยรายการแรกเป็นสินค้าอุตสาหกรรม 10 รายการเป็นสินค้าเกษตรซึ่งรวมถึงข้าวเปลือก ส่วนประเภทสินค้าห้ามนำออก มี 11 รายการล้วนแต่เป็นสินค้าเกษตรเป็นต้น พันธุ์พืช ประเภทที่ 3 เป็นสินค้าที่ต้องได้รับอนุญาต จากกรมศุลกากรมี 23 รายการ ซึ่งทั้งหมดเป็นสินค้าเกษตร

ตารางที่ 2 สินค้าต้องห้ามและสินค้าควบคุมของประเทศไทยที่ผ่านจุดผ่อนปรน

ประเภทของสินค้าและรายการสินค้า
1. สินค้าห้ามนำเข้า (18 รายการ) 1) ภาชนะเซรามิก-โลหะเคลือบที่ใช้บรรจุอาหาร 2) ตู้เย็น เครื่องทำน้ำเย็น 3) เครื่องยนต์อะไหล่รถยนต์ 4) ยางรถยนต์ที่ใช้แล้ว 5) ตัวถังรถยนต์นั่งและโครงรถจักรยานยนต์ที่ใช้แล้ว 6) บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบูหรี่ไฟฟ้า 7) พักทอง 8) แตงกวา 9) แตงไทย 10) แตงโม 11) มะระ 12) พริกเขียว 13) มะเขือเทศ 14) มะเขือ 15) ข้าวเปลือก 16) มะพร้าว (รายการที่ 7 ถึง 16 ยังห้ามนำต้นเข้ามาด้วย) 17) ใบตอง 18) ท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง (เฉพาะ 7- 18 ห้ามนำเข้าจากกัมพูชา)

ประเภทของสินค้าและรายการสินค้า

2. สินค้าห้ามส่งออก (11 รายการ)

- 1) ต้นทุเรียน 2) ต้นส้มโอ 3) ต้นองุ่น 4) ต้นลำไย 5) ต้นลิ้นจี่ 6) ต้นสับปะรด 7) ต้นสละ 8) ต้นมะพร้าว 9) ต้นมะขาม 10) หัวพันธุ์กราวเครือ 11) หัวพันธุ์ทองเครือ

3. สินค้าควบคุม (ต้องมีหนังสืออนุญาตจากกรมศุลกากรเท่านั้น) 23 รายการ

- 1) น้ำมันปาล์ม 2) น้ำมันดิบและนมพร้อมดื่ม 3) กาแฟสำเร็จรูป 4) น้ำมันมะพร้าว และน้ำมันหอย 5) เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ 6) นมผงขาดมันเนย 7) หอมหัวใหญ่ 8) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 9) กระเทียม 10) ลำไยแห้ง 11) เมล็ดกาแฟ 12) เนื้อมะพร้าวแห้ง 13) น้ำมันมะพร้าว 14) น้ำมันถั่วเหลือง 15) ชา 16) ข้าว 17) พริกไทย 18) หมากดิบ 19) มันฝรั่ง 20) เมล็ดถั่วเหลือง 21) น้ำตาลทราย 22) กากถั่วเหลือง 23) ใบยาสูบ

ที่มา : ป้ายไวนิลขนาด 1X2 เมตร) ประกาศของกรมศุลกากร และกรมวิชาการเกษตร ที่จุดผ่อนปรนช่องอานม้า

สำหรับอาคารตลาดนัดบริเวณจุดผ่อนปรน พบว่าในระยะแรกไม่มีอาคารตลาด จึงไม่มีหลังคาลูกค้าต้องการร่มกันแดดกันฝนกันเอง เอาตะกร้าวางขายบนพื้นดิน หรือบนผ้าขาว บนแผงไม้ไผ่ที่ม้วนได้ แต่ในระยะหลัง บางตลาดได้มีอาคารตลาดในพื้นที่ขายบางส่วน เช่น ที่ตลาดนัดจุดผ่อนปรนช่องอานม้า มีอาคารตลาดส่วนหนึ่ง แต่พื้นที่ขายมากกว่า 2 เท่า ขายกันกลางแจ้ง โรงอาคารถาวรต่อมาได้กลายเป็นตลาดถาวรขายทุกวัน แต่ส่วนที่อยู่กลางแจ้งก็ขายเฉพาะวันนัด คืออังคารกับพฤหัสบดี เช่นเดียวกับที่ตลาดจุดผ่อนปรนธาตุพนม เทศบาลได้สร้างอาคารถาวร มีหลังคาไม่มีฟ้าพื้นที่ราว 30 x 20 เมตร เป็นแผงขายราว 40 ราย ในอาคารส่วนพื้นที่ขายริมถนนริมแม่น้ำโขงราว 90% ของพื้นที่ขายทั้งหมดเป็นที่โล่ง ตลาดนัดจุดผ่อนปรนที่เหลือส่วนมากเป็นที่โล่งไม่มีอาคารวางขายบนผ้าพลาสติกหรือวางบนแผง หรือหากจะมีอาคารบังก็เป็นส่วนน้อย

2. สภาพการค้า ผู้ค้าและผู้ซื้อในตลาดนัดในปัจจุบัน

2.1 สภาพการค้าในตลาดนัด การควบคุมคนลาวและคนเขมร มีให้เล็ดลอดหนีออกไปจากบริเวณตลาดนัดทำคล้ายๆกัน พอถึงเวลาเปิดจุดผ่อนปรน เวลา 7.00 น. (ที่ธาตุพนม) 8.00 น. (ที่ช่องอานม้า) ตามที่ประกาศ กล่าวโดยสรุปคือจะเข้ามาแค่บริเวณตลาดเท่านั้น และเมื่อหมดเวลาขาย ซึ่งก็คือเวลาปิดจุดผ่อนปรนบางจุด 15 น. (ธาตุพนมและช่องอานม้า) บางจุด 16 น. บางจุด 18 น. คนลาวและเขมรจะต้องกลับออกจากบริเวณนี้ให้หมด การควบคุมก็ทำง่ายๆคือ ให้ลงชื่อเอาไว้ในสมุดของเจ้าหน้าที่ เวลาเดินทางกลับก็ขีดชื่อออก ซึ่งวิธีนี้ปรากฏว่า มีคนลาวเล็ดลอดออกไปจาก

พื้นที่ควบคุม 8 ไร่ ของตลาดนัดหน้าเทศบาลตำบลธาตุพนมหลายคน ทางกรจึงสร้างระบบใหม่คือให้ทุกคนทำบัตร มีรูป ที่อยู่ และทำบาร์โค้ด บัตรมี 3 ชนิด บัตรแม่ค้าสีน้ำเงิน บัตรกรรมกรสีเขียว บัตรทั่วไปสีชมพู ใช้ในปี 2562 แต่ใช้ได้ 1 ปี เกิดปัญหาคือ มีคนมาทำบัตรโกหกเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้ค้า เพื่อจะได้คิวก่อนพวกอื่น เวลาจะเข้ามา ทางกรจึงยกเลิกบัตร 3 สีให้เหลือ 2 สี คือบัตรสีขาวให้ ตม. ที่จุดผ่อนปรน ออก เสียค่าออกบัตร 30 บาท มีชื่อ-สกุล ที่อยู่ รูปถ่าย และบาร์โค้ด เวลาเข้ามา เจ้าหน้าที่สแกนบัตรและถ่ายบัตรเอาไว้ชุดละ 10 ใบ ด้วยกล้องมือถือ ผู้ถือบัตรนี้จะอยู่ได้เฉพาะเขตของตลาดนัด ไม่เกินเวลาปิดจุดผ่อนปรน เวลากลับก็สแกนบัตรออก ใครไม่กลับมาก็รู้ทันที บัตรสีเหลือง ออกให้เฉพาะคนที่ออกไปนอกเขตตลาด เพื่อไปโรงพยาบาลหรือเยี่ยมญาติ บัตรนี้ทางฝ่ายปกครองของอำเภอเป็นคนออก โดยไม่คิดค่าทำบัตร กรณีต้องค้างคืน เช่น หมอให้นอนรักษาตัว ต้องขออนุญาตเป็นรายๆไป โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะยึดบัตรเหลืองเอาไว้ ไม่ว่าจะค้างคืนหรือไม่ เมื่อกลับมาจึงจะคืนบัตรเหลืองให้ เจ้าตัว วิธีนี้ใช้มาตั้งแต่ปลายปี 2562 จนถึงปัจจุบัน(Chat Jaitrong, 2 Feb 2020, Gla Ponnatee, 4 Feb. 2020, Jujit Theli, 3 Feb. 2020, Sangob Jaisue, 7 Feb. 2020, Chana Panomr uk, 5 Feb. 2020)

สภาพการค้าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาในช่วงปัจจุบัน ผู้ค้าในตลาดนัดฯ ธาตุพนม ตอบว่าดีขึ้นเพียงร้อยละ 1.7 ร้อยละ 10 ตอบว่าเป็นแบบเดิม มีถึงร้อยละ 88.3 ที่ตอบว่าแย่ลงมาก สาเหตุแย่ลงเพราะเศรษฐกิจตกต่ำ ราคาผลผลิตตกมาก สงครามการค้าสหรัฐฯ กับจีน ส่วนตลาดนัดฯ ซ่องอานม้า ก็ไปในทางเดียวกัน คือ ดีขึ้นร้อยละ 5.0 แบบเดิม 35.0 แย่ลงมาร้อยละ 60 เมื่อถามว่าอนาคตการค้าจะเป็นอย่างไร ผู้ค้าตลาดนัดแรก ตอบว่าจะเติบโตขึ้นร้อยละ 3.3 แบบเดิม 10.0 แย่ลง 46.7 ไม่แน่ใจ 40.0 ผู้ค้าตลาดหลังก็ไปในทางเดียวกันคือ ร้อยละ 10 25.0 45.0 และ 20 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ยอดขาย กำไรต่อรายของผู้ค้าตลาดนัดฯ (หน่วย:บาท)

รายการ	ตลาดนัดธาตุพนม (ไทย-ลาว)	ตลาดนัดช่องอานม้า (ไทย –กัมพูชา)	เฉลี่ย ³ สองตลาด	ตลาดนัด 6 ประเภท 12 ตลาด
ยอดขายต่อวัน	6,265	9,963	7,742	4,087
กำไรต่อวัน	1,155	4,930	2,665	1,522
ร้อยละของกำไร ต่อยอดขาย	29.90	44.3	35.66	40.67

จากตารางที่ 3 พบว่า ยอดขายของตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนต่อรายต่อวัน (นัด) สูงมากคือ 6,265 บาท และ 9,963 ตามลำดับ หรือเฉลี่ย 7,742 บาท ในขณะที่ตลาดนัด ในภาพรวม 12 ตลาดนัด 6 ประเภท ในภาคอีสาน⁴ พบว่า มียอดขาย 4,087 บาท หรือต่างกัน 3,655 บาท/วัน หรือยอดขายของตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนสูงกว่าร้อยละ 47.21 แสดงว่าตลาดประเภนี้ขายดีมาก ที่ขายดีเพราะมีสินค้าหลากหลาย และมีผู้ค้าเป็นจำนวนมาก ราคาสินค้าจึงไม่แพง เพราะต้องแข่งขันกัน เมื่อราคาไม่แพงจึง⁵ดึงดูดคนซื้อเข้ามาเป็นวงจรร เพราะขายไม่แพงจึงขายได้มาก ผลคือ ยอดขายจึงสูงมาก ส่วนกำไรต่อวันต่อราย ตลาดนัดธาตุพนม 1,155 บาท ในขณะที่ตลาดนัดช่องอานม้า กำไรถึง 4,930 บาท เหตุที่ตลาดหลังได้กำไรมากเพราะ ผู้ค้าส่วนใหญ่ขายทั้งปลีกและส่ง การขายส่ง (เป็นหลักแสนบาท/ราย) ให้ผู้ค้ากัมพูชา ซึ่งซื้อเป็นจำนวนมากในแต่ละนัด เพื่อเอาไปขายต่อ ในขณะที่ผู้ค้าในตลาดนัดฯ ธาตุพนมทั้งคนไทย คนลาว ส่วนใหญ่เป็นผู้ค้าปลีก กำไร

³ ค่าเฉลี่ยสองตลาด คำนวณจากกำไรของผู้ค้าทุกคนที่สุ่มมาใน 2 ตลาด คูณด้วยร้อยละยอดขายต่อวันของยอดขายทั้งหมดของผู้ค้าทั้ง 2 ตลาด ที่สุ่มมา (ตลาดไทย-ลาว สุ่มมา 60 คน ตลาดช่องอานม้า ไทย-กัมพูชา 40 คน) ค่าเฉลี่ยที่ได้ในตารางนี้ และตารางต่อไปใช้หลักการนี้

⁴ 6 ประเภทของตลาดนัด ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) ตลาดนัดคลองถม 2) ตลาดนัดสี่แยก 3) ตลาดนัดถนนคนเดิน 4) ตลาดนัดพื้นเมือง 5) ตลาดนัดทั่วไป 6) ตลาดนัดชายแดน ใน 4 จังหวัดคือ ขอนแก่น นครพนม อุบลราชธานีและสุรินทร์ จังหวัดละ 3 ตลาด รวม 12 ตลาด เก็บข้อมูลในระยะเวลาเดียวกัน ที่เก็บข้อมูลในช่วงเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบ

ของผู้ค้าต่อยอดขายในตลาดนัดฯ ราชดำเนิน จึงน้อยกว่าค่าเฉลี่ย 12 ตลาด ร้อยละ 29.00 ในขณะที่ผู้ค้าในตลาดหลัก (ช่องอานม้า) กำไรเฉลี่ยถึงร้อยละ 44.30

2.1.2 สินค้าที่ขาย

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า จะเห็นว่าผู้ค้าส่วนใหญ่ ร้อยละ 70 ถึง 78.37 ค่าสินค้าประเภทเดียว มีร้อยละ 21.7- 30 ขายมากกว่า 1 ประเภท ในบรรดาสินค้าประเภทอาหารตลาดนัด ราชดำเนิน ขายประเภทขนมและน้ำหวาน กับอาหารปรุงสำเร็จมากที่สุด ส่วนตลาดนัดช่องอานม้า ขายอาหารปรุงสำเร็จ และผลไม้มากที่สุด ส่วนสินค้าประเภทเครื่องใช้สินค้าอันดับ 1 ทั้งสองตลาด คือ เสื้อกางเกงและรองเท้า อันดับ 2 คือ สินค้าประเภทของใช้ในครัวเรือน อุปกรณ์ช่าง และอุปกรณ์โทรศัพท์ แต่อย่างไรก็ตามตลาดนัดประเภทนี้ (ตลาดนัดชายแดน) แม้สินค้าส่วนใหญ่จะคล้ายกับตลาดนัดประเภทอื่นๆ แต่ที่ต่างกันก็คือ มีสินค้าท้องถิ่น เช่น นก กบ งู กระรอก กบภูเขา เห็ดป่า และผักพื้นบ้านมากกว่าตลาดนัดประเภทอื่น เพราะตลาดนี้อยู่ติดชายแดน เพื่อนบ้านซึ่งมีป่ามากกว่าประเทศไทย จึงมีสัตว์ป่ามากกว่าในช่วงที่ผู้วิจัยไปสำรวจตลาด ชายแดนไทย-ลาว ครั้งแรก ปี 2557 ยังพบสัตว์ป่าจำพวกเก้ง กวาง บ่าง หมูป่า แม่น ในตลาดนัดชายแดนทุกครั้ง ยิ่งตลาดสดในลาวเช่นที่หลวงพระบาง ปากเซ เชียงขวาง ที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลทำวิจัยให้ธนาคารแห่งประเทศไทย พบสัตว์ป่าในตลาดสดทุกแห่งช่วงก่อนปี 2558 ขึ้นไป แต่ในประเทศไทยในระยะหลัง ทางกรมกวดขัน กฎหมายอุทยานแห่งชาติและป่าไม้ และได้บอกให้คนลาว คนเขมร ไม่ให้นำสัตว์ป่าที่กฎหมายคุ้มครอง มาขายสัตว์ป่าดังกล่าวยังคงค่อยๆ หายไปจากตลาดชายแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา นานๆ จึงจะพบ

ตารางที่ 4 สินค้าหลักๆ ของตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดน (หน่วย:ร้อยละ)

	ตลาดนัดฯ ราชดำเนิน (ไทย-ลาว)	ตลาดนัดฯ ช่องอาน ม้า (ไทย-กัมพูชา)
จำนวนผู้ค้าที่ขายสินค้า 1 ประเภท	78.3	70.0
จำนวนผู้ค้าที่ขายสินค้ามากกว่า 1 ประเภท	21.7	30.0
รายการสินค้าที่ขายหลัก ๆ		
ก.ประเภทอาหาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) ผัก	14.7	4.3
2) ผลไม้	8.8	17.4

	ตลาดนัดฯ ธาตุพนม (ไทย-ลาว)	ตลาดนัดฯ ช้องอาน ม้า (ไทย-กัมพูชา)
3) เนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อไก่	11.7	4.3
4) ปลาทะเล และน้ำจืด	5.8	4.1
5) ขนมและน้ำหวาน	26.5	17.3
6) อาหารปรุงสำเร็จและร้านอาหาร	17.7	23.9
7) อาหารพื้นบ้านเช่น นก กระรอก พังพอน งูสิง หนู กบ ฯลฯ	11.8	15.2
ข. ประเภทของใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) เสื้อผ้า กางเกง รองเท้า	34.0	42.8
2) ของใช้ในครัวเรือน อุปกรณ์ช่าง อุปกรณ์ โทรศัพท์	9.2	28.6
3) เครื่องประดับ	9.1	10.0
4) ของเด็กเล่น	6.8	28.10

ตารางที่ 5 ผู้ค้าในตลาดนัดฯ(หน่วย: ร้อยละ)

รายการเปรียบเทียบ	ตลาดนัดฯ ธาตุพนม (ไทย-ลาว) (N=60)	ตลาดนัดฯ ช้องอาน ม้า (ไทย-กัมพูชา) (N=40)
1) เพศ		
หญิง	73.3	57.5
ชาย	26.7	42.5
2. อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	1.7	0.0
ระหว่าง 20- 40 ปี	18.3	15.0
ระหว่าง 41- 60 ปี	51.7	65.0

รายการเปรียบเทียบ	ตลาดนัดฯ ธาตุพนม (ไทย-ลาว) (N=60)	ตลาดนัดฯ ช้องอาน ม้า (ไทย-กัมพูชา) (N=40)
มากกว่า 60 ปี	28.3	20.0
3) ระยะทางจากบ้านถึงตลาดนัด		
น้อยกว่า 10 กม.	58.3	5.0
ระหว่าง 10- 20 กม.	16.7	60.0
ระหว่าง 21- 40 กม.	15.0	12.5
มากกว่า 40 กม.	10.0	22.5
4) อาชีพที่ทำมาก่อนค้าขาย		
เกษตรกร	40.0	75.0
อื่นๆ	60.0	25.0
5) จำนวนปีทำอาชีพค้าขาย		
น้อยกว่า 5 ปี	33.3	37.5
ระหว่าง 5-15 ปี	36.7	35.0
มากกว่า 15 ปี	30.0	27.5
6) อาชีพปัจจุบันนอกจากค้าขายแล้ว		
เกษตรกร	43.3	57.5
ขายของในตลาดสด	13.3	12.5
อื่นๆ	43.4	30.0
7) ลูกค้าต้องการค้าขายในตลาดนัดต่อไปหรือไม่		
ต้องการค้าไปเรื่อยๆ	95.5	97.5
เลิกค้า	5.0	2.5
8) ต้องการให้ลูกสืบทอดอาชีพค้าขายหรือไม่		
ต้องการ	40.0	77.5
ไม่ต้องการ	60.0	22.5

2.2 ผู้ค้าในตลาดนัดฯ

ผู้ค้าในตลาดนัดฯ ราชตุพนม มีจำนวน 610 คนต่อวัน (26 สค. 2562) เป็นหญิงร้อยละ 73.3 คล้ายกับผู้ค้าในตลาดสดและตลาดนัดทั่วไป แต่ในตลาดนัดฯ ช่ออานม้าถนนที่ไปตลาดค่อนข้างเปลี่ยว ไม่มีชุมชนสองฟากทาง ราว 12 กม. จากตัวอำเภอโน้ยีน ถนนอยู่บนเขา และตลาดนัดก็อยู่ตรงช่องเขา ดังนั้นผู้ขายซึ่งมีจำนวนเฉลี่ย 150 คนต่อวัน (29 สค. 62) จึงเป็นผู้ขาย ร้อยละ 42.5 สูงกว่าตลาดนัดทั่วไปและตลาดสด และผู้ค้าในตลาดนี้มีรถยนต์ขนส่งสินค้าของตนเองถึงร้อยละ 92.5 ส่วนตลาดนัดฯ ราชตุพนม มีร้อยละ 71.7 **อายุของผู้ค้าส่วนใหญ่ 41-60 ปี ระยะทางจากบ้านผู้ค้าถึงตลาดนัดฯ** ส่วนใหญ่น้อยกว่า 10 กม. สำหรับผู้ค้าในตลาดนัดฯ ราชตุพนม ในขณะที่ผู้ค้าตลาดนัดฯ ช่ออานม้า ส่วนใหญ่อยู่ห่างตลาดนัดฯ 10- 20 กม. **อาชีพที่ผู้ค้าส่วนใหญ่** ทำมาก่อนมาค้าขาย คือ เป็นเกษตรกร ร้อยละ 40 สำหรับผู้ค้าตลาดนัดฯ ราชตุพนม และ ร้อยละ 75 สำหรับผู้ค้า ตลาดนัดฯ ช่ออานม้า ส่วนในปัจจุบัน อาชีพที่ทำควบคู่ไปกับค้าขายก็ยังเป็นอาชีพเกษตร ถึงร้อยละ 43.3 และ 57.5 ตามลำดับ **เวลาทำการค้า** หากแบ่งเป็นรุ่นที่ยัง เริ่มค้าคือ ค้ามาน้อยกว่า 5 ปี มีร้อยละ 33.3 และ 37.5 รุ่นกลาง ค้ามา 5- 15 ปี มีร้อยละ 36.7 และ 35.0 รุ่นเก่า ค้ามามากกว่า 15 ปี มีร้อยละ 30.0 และ 27.5 จากเวลาที่ค้าจะเห็นว่า อาชีพค้าขายในตลาดนัดมีความมั่นคงทีเดียว เมื่อถามผู้ค้าว่า **ต้องการค้าต่อไปหรือไม่** ร้อยละ 95.5 และ 97.5 ตอบว่าต้องการค้าต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นการตอบย้ำว่าอาชีพนี้เขาพอใจ แต่เมื่อถามว่า **ต้องการให้ลูกสืบทอดอาชีพนี้ต่อไปหรือไม่** กลับได้คำตอบว่าไม่ต้องการถึงร้อยละ 60 สำหรับตลาดนัดฯ ราชตุพนม แต่ผู้ค้าตลาดนัดฯ ช่ออานม้าร้อยละ 77.5 ต้องการให้ลูกสืบทอดอาชีพนี้ เมื่อถามว่าทำไมไม่ต้องการให้ลูกสืบทอดอาชีพนี้ผู้ค้าส่วนมากตอบว่า อาชีพนี้แม้จะมีรายได้ดี แต่ก็ทำงานลำบาก เวลากิน นอนไม่เหมือนคนปกติ ต้องตื่นตีกลางเพื่อไปซื้อสินค้าในตลาดขายส่งเพื่อเอามาจัดใหม่และขายให้ทันตลาดนัด และต้องขับรถตะเวนไปขายในตลาดนัดซึ่งอยู่ห่างกัน ผู้ค้าตลาดนัดฯ ราชตุพนมร้อยละ 18.30 ไปขายที่ตลาดนัดมากกว่า 20 วัน/เดือน ร้อยละ 25 ขาย 10- 20 ครั้ง/เดือน และร้อยละ 56.7 หายน้อยกว่า 10 วัน/เดือน วันที่เหลือขายในตลาดประจำของตนเอง

2.3 กรณีศึกษาผู้ค้าตลาดนัดบางกรณี

ผู้วิจัยได้ทำกรณีศึกษาผู้ค้าในตลาดนัดชายแดนที่ราชตุพนมและช่ออานม้า 12 ราย แต่เลือกมานำเสนอ 2 ราย พอเป็นตัวอย่าง

2.3.1 กรณีแม่ใส (นามสมมุติ) ตลาดนัดฯ ราชตุพนม(ไทย-ลาว) อายุ 53 ปี เกิดบ้านดอนเขียว เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สปป.ลาว อาชีพเดิมทำนา อายุ 20 ปี แต่งงานและย้ายมาอยู่บ้านเวียงวิไล เมืองท่าแขก แขวงเดียวกัน ต่อมาสามีตาย ปัจจุบันในครอบครัวอยู่กัน 4 คน คือ แม่ใส ลูก

สาว ลูกชาย และหลาน (ลูกของลูกสาว) เริ่มค้าขายเมื่อราว 20 ปีที่ผ่านมา เพราะเพื่อนบ้านที่ค้าขายที่ตลาดชักชวน ไปขายผัก ผลไม้ และอาหารพื้นบ้านที่หาได้ตามฤดูกาล และยังทำนา 2 เฮกตาร์ (13 ไร่) โดยขายตลาดหลักสาม (ตลาดเช้า) และตลาดนาโบ (ตลาดเย็น) แขวงคำม่วน ประมาณปี 2542 ก็เริ่มมาขายที่ตลาดนัดไทย-ลาว ที่จุดผ่อนปรนธาตุพนม ในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี โดยการชักชวนของเพื่อนบ้านและผู้ค้าในตลาดหลักสาม แม่ใสใช้เวลา 1-2 วัน รวบรวมสินค้าในฝั่งลาว คือ ไม้แปก เป็นไม้ที่ใช้ก่อไฟ ไม้นี้มีกลิ่นฉุนคล้ายน้ำมัน รับซื้อจากชาวลาวกระสอบละ 250 บาท 3 กระสอบ และซื้อพริกแดงสด จากชาวบ้าน 70 บาท/กก. ครั้งละ 15 กก. เมื่อถึงวันจันทร์และวันพฤหัสบดี เวลา 3.00 น. จะออกจากบ้านพร้อมกับสินค้าและเพื่อนแม่ค้าขึ้นรถสองแถวจากบ้านเวียงวิไล ระยะทาง 52 กม. ค่ารถโดยสารไป-กลับ 200 บาท ข้ามแม่น้ำโขงที่เมืองหนองบก เสียค่าธรรมเนียมฝั่งลาว 20 บาท ค่าเรือไปกลับ 100 บาท (30,000 กีบ) มาถึงจุดผ่อนปรนธาตุพนม ราว ๆ 5-5.30 น. พอถึง 7.00 น. เปิดจุดผ่อนปรน เวลาเปิดใหม่นี้ใช้มาราว 1 ปี (ก่อนหน้านั้นเปิดตี 5) ผู้ค้าจะนำบัตรสีขาวมาสแกนบาร์โค้ด แล้วมาเลือกที่ขายได้เลย แม่ใสต้องเสียค่าเช่าที่ 10 บาท (เป็นค่าเก็บขยะของเทศบาล) พื้นที่ขายอยู่บนฟุตบาท ขนาด 1.5 เมตร สินค้าที่แม่ใสนำมาคือ ไม้แปก นำมาแบ่งเป็นถุงๆ ละ 20 บาท 1 กระสอบ แบ่งได้ราว 30 ถุง ถ้าขายหมดจะได้เงิน 600 บาท ได้กำไรกระสอบละ 350 บาท 3 กระสอบ จะได้กำไร 1,050 บาท พริกแดงสดขาย 95 บาท/กก. หากจะซื้อน้อยก็ได้ขาย 25 บาท/ถุง พริกแดงจะได้กำไร 25 บาท/กก. 15 กก. จะได้กำไร ราว 375 บาท รวมกำไรกับไม้แปกอีก 1050 บาท เป็นเงิน 1425 บาท เมื่อหักค่ารถ 200 บาท ค่าเรือ 100 บาท ค่าธรรมเนียมฝั่งลาว 20 บาท ค่าที่ขาย 10 บาท รวมเป็นค่าใช้จ่าย 330 บาท จะเหลือกำไร 1,095 บาทต่อวัน หรือร้อยละ 34 ของยอดขาย (3225 บาท) แม่ใสจะขายหมด ราว 11 น. จากนั้นจะซื้อมะพร้าวและเห็ดเข็มทองกลับไปขายที่ลาว (ตลาดเย็นที่นาโบ) ในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี แม่ใสจะให้ลูกสาวคนโต ไปขายในตลาดนี้หลักสาม อีก 5 วันที่แม่ใสไม่ได้มาขายตลาดนัดไทย-ลาว แม่ใสก็จะขายวันละ 2 ตลาด คือตลาดหลักสาม (ตลาดเช้า) และตลาดนาโบ (ตลาดเย็น)

เมื่อถามถึงว่าอยากให้ลูกสาวค้าขายสืบทอดอาชีพค้าขายไหม แม่ใสตอบว่าอยากให้ค้าขาย และดูลูกสาวก็จะชอบอาชีพนี้ด้วย แม่ใส มองอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ได้เงินทุกวัน แต่ต้องขยัน อดทน “โชคดียิ่งตนเองหันมาค้าขายจนทุกวันนี้ ไม่แค่ได้เงินแต่ได้เพื่อนด้วย อย่างมาขายที่ตลาดนัดไทย-ลาวนี้ มีแม่ค้าที่ตลาดและชาวบ้านมาขายค่อนข้างมาก ประมาณ 40-50 คน ที่ชวนกันมาช่วง 4-5 ปีที่แล้ว การค้าขายถือว่าดีมาก เอาของมาขายเท่าไรก็ขายหมดทุกครั้ง คนซื้อเยอะ มาถึงด่านตี 5 ก็เข้ามาได้เลย ทำให้มีเวลาขายมาก ขายได้เร็ว ของหมดเร็ว ก็มีเวลาไปซื้อของกลับไปขายที่ตลาดฝั่งลาวได้เร็ว ของไม่เน่าเสีย แต่พอทางการไทยจัดระเบียบให้เลื่อนไปเปิดด่าน 7 น. ทำให้มีเวลาขาย

น้อยลงไป 2 ชม. เงินก็ลดลงไปด้วย” เมื่อถามว่าจะขายไปถึงเมื่อไหร่ แม่ใสตอบว่า “คงขายไปเรื่อยๆ จนทำไม่ได้” (Sai 26 Aug. 2019)

2.3.2 กรณีแม่แมน (นามสมมติ) ตลาดนัดฯช่องอานม้า (ไทย-กัมพูชา)

แม่แมน อายุ 58 ปี เกิดเต็บโตและอยู่ที่บ้านโงง ต.ศรีวิเชียร อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี ซึ่งอยู่ห่างจากช่องอานม้า ราว 12 กม. แม่แมนพูดภาษาเขมรได้ มีลูก 2 คน ลูกสาวคนโตเรียนทางศิลปะ จบปริญญาตรี กำลังเตรียมสอบเข้าเป็นครู ส่วนคนเล็กเป็นชาย สมองพิการ อายุ 30 ปี สามีเป็นคนขับรถกระบะ ขนส่งสินค้าไป-กลับระหว่างที่พักกับตลาด และช่วยขายบ้าง แม่แมนเริ่มขายของที่ด้านตั้งแต่ เริ่มตั้งตลาดนัดชายแดนช่องอานม้า เมื่อกว่า 2 ทศวรรษ มาแล้ว ทุกวันนี้แม่แมนขายไก่ทอด ส้มตำ สินค้าของชำหรือน้ำมันพืช น้ำปลา น้ำตาลเกลือ ผักสด ปลาแห้งจากตลาดใน อ.น้ำยืน มาฆ่าเห็ดเข็มทอง ขนมะเขือเทศ จากห้างโลตัส เป็นต้น โดยเริ่มจัดเตรียมสินค้าขึ้นรถกระบะ ช่วง 6-7 น. 7.30 – 8.00 น. เดินทางจากบ้านพักมาช่องอานม้า 8.00-9.00 จัดร้านค้า เตรียมไก่ทอด เครื่องส้มตำ และขายจน 13.00 น. จึงนำสินค้าที่กล่าวมาแล้วใส่รถเข็น กว้างประมาณ 60 ซม. ยาวเกือบ 3 เมตร ข้ามจากเขตไทยมาขายฝั่งกัมพูชา จนราว 15 น. ก็เข็นกลับมาฝั่งไทย 16.30-17.00 น. เดินทางด้วยรถกระบะของสามีกลับถึงที่พัก แม่แมนจะขายที่ช่องอานม้าทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี อีก 5 วัน แม่แมนจะเข็นสินค้าขายในตัวอำเภอเมืองน้ำยืน สำหรับรายได้ อย่างน้ำมันพืช ซื้อช่วงลดราคาจากห้างโลตัส ขวดละ 35 บาท มาขายฝั่งกัมพูชา 40-45 บาท น้ำตาล ซื้อ 24 บาท ขาย 25-26 บาท ลงทุนนัดละ ประมาณ 5,000 บาท ได้กำไรนัดละ 2-3 พันบาท เฉลี่ยแล้ว รายได้ 11,000 -15,000 บาท/เดือน หักค่าเช่าที่ในตลาดนัด เดือนละ 400 บาท ค่าน้ำมันรถ 150-200 บาท เหลือ เดือนละ 10,800 – 14,800 บาท ก็พออยู่ได้ ช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมา เศรษฐกิจกัมพูชาดีขึ้น คนกัมพูชามีกำลังซื้อมากขึ้น ซื้อของไม่เคยต่อเลย ช่วงเดือน 8-10 และปีใหม่ขายดีมาก แต่ปี 2562 น้ำท่วมกัมพูชา ถนนขาด คนกัมพูชามายาก จึงขายไม่ดีเหมือนปีก่อน แต่ก็หวังว่าเมื่อลูกสาวคนโตได้งานที่ดี ๆ คงจะมาจ่ายดูแลน้องชายที่พิการบ้าง ตอนนี้พ่อแม่ค้าขายไปเรื่อย ๆ (Man, 1 Oct. 2019)

2.4 ผู้ซื้อในตลาดนัดฯ

ผู้ซื้อในตลาดนัดฯธาตุพนม เป็นหญิง ร้อยละ 68 ซึ่งไม่ต่างจากตลาดสดมากนัก แต่ตลาดนัดฯช่องอานม้า ซึ่งเป็นตลาดชายแดนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชน ผู้ซื้อเป็นหญิงจึงมีจำนวนน้อยกว่าตลาดสดและตลาดนัดอื่น ๆ คือ เป็นหญิงร้อยละ 45 ชาย ร้อยละ 55 **อายุของผู้ซื้อ** 20-60 ปี ร้อยละ 70 และ 67 ตามลำดับ **อาชีพของผู้ซื้อ** กลุ่มใหญ่ที่สุดยังเป็นเกษตรกร ร้อยละ 36 และ

62.5 ตามลำดับ จะเห็นว่าผู้ซื้อตลาดแรกมีอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีถึงร้อยละ 26 แต่ตลาดหลังมีเพียงร้อยละ 5 ส่วนอาชีพกลุ่มรับจ้าง แม่บ้าน คนเกษียณ มีถึงร้อยละ 30 และ 20 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผู้ซื้อในตลาดนัดฯ (ร้อยละ)

รายการเปรียบเทียบ	ตลาดนัดฯ ธาตุพนม (ไทย-ลาว)	ตลาดนัดฯ ช้องอานม้า (ไทย-กัมพูชา)
1. เพศ		
หญิง	68.0	45.0
ชาย	32.0	55.0
2. อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	4.0	5.0
20-40 ปี	26.0	32.0
41-60 ปี	44.0	35.0
มากกว่า 60 ปี	26.0	27.5
3. อาชีพ		
เกษตร	36.0	62.5
ธุรกิจส่วนตัว	26.0	5.0
แม่บ้าน รับจ้าง คนเกษียณ	30.0	20.0
อื่น ๆ	8.0	12.5
4) สินค้าที่ซื้อประจำจากตลาดนี้ (ตอบได้หลายข้อ)		
ผัก	13.9	8.0
ผลไม้	11.3	22.0
เนื้อสัตว์บก	11.7	0
เนื้อสัตว์น้ำ	13.9	0
อาหารพื้นบ้าน	24.4	30.0
กับข้าวสำเร็จรูป	5.8	12.0
เสื้อผ้า, รองเท้า	4.0	2.0
ของใช้ในบ้าน	5.1	7.0

รายการเปรียบเทียบ	ตลาดนัดฯ ธาตุพนม (ไทย-ลาว)	ตลาดนัดฯ ช่องอานม้า (ไทย-กัมพูชา)
5) ระยะทางจากที่พัก ผู้ซื้อถึง ตลาด		
น้อยกว่า 5 กม.	16.0	0
5-10 กม.	26.0	7.5
11-15 กม.	8.0	0
มากกว่า 15 กม.	50.0	92.5
6) เหตุผลที่ซื้อของจากตลาดนี้ (ตอบได้หลายข้อ)		
มีสินค้าหลากหลาย	45.9	35.8
สินค้าราคาถูก	23.5	19.6
ใกล้บ้าน	15.3	19.6
ชื่นชอบการเดินตลาด	2.4	39.1
อื่น ๆ (ทางผ่าน ท้องเที่ยว บรรยากาศดี)	12.9	10.9
7) วัตถุประสงค์ของการซื้อ		
เอาไปบริโภคเอง	66.0	95.0
บริโภคและขายต่อ	32.0	2.5
เอาไปขายต่อ	0	2.5

สำหรับตลาดนัดฯ ช่องอานม้า (ไทย-กัมพูชา) จากแบบสอบถามผู้ซื้อ 45 ราย (ตัวเลขสมบูรณ์ทุกข้อมี 40 ราย) เป็นคนไทย 37 คน หรือร้อยละ 88 เป็นเขมร 8 คน หรือร้อยละ 18 คน เขมร 8 คนนี้ มาจากพื้นที่ซึ่งห่างจากตลาดถึง 160 กม. 2 คน อีก 3 คน ห่างจากตลาด 20 กม. ที่เหลือ 3 คน ห่างตลาด 10 กม. 8 คน เฉลี่ยอยู่ห่างจากตลาด 31 กม. ส่วนคนไทย 37 คน มาจากจุดที่ไกลที่สุด 600 กม. คือ มาจากชัยภูมิ อีก 7 คน มาไกล 100-200 กม. ที่เหลือน้อยกว่า 100 กม. เฉลี่ย 37 คน ห่างจากตลาดเฉลี่ย 84 กม. โดยรวมแล้วผู้ซื้อที่ตลาดนัดฯ ช่องอานม้า คือร้อยละ 92.5 ที่มาไกลเกิน 15 กม. ในขณะที่ตลาดนัดฯ ธาตุพนม มีร้อยละ 50 มาไกลเกิน 15 กม.

เหตุผลที่ผู้ซื้อเลือกมาซื้อของตลาดนัดฯ ราชพนม กลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ร้อยละ 45.9 รองลงมาคือ ร้อยละ 23.5 เพราะสินค้าราคาถูก ส่วนตลาดนัดฯ ช่ออานม้า กลุ่มใหญ่ที่สุดหรือร้อยละ 39.1 บอกว่ามาตลาดนี้เพราะชื่นชอบการเดินทางตลาด เพราะตลาดนี้มี 2 ตลาด คือ ผังไทย 1 ตลาด ผังกัมพูชา 1 ตลาด เป็นตลาดใหญ่มีสินค้าเป็นร้อยรายอยู่กันอย่างถาวร มาหลายสิบปี มีสินค้าหลากหลาย แบบเขมร เช่น เหล่า บุหรี่ ราคาถูกกว่าเมืองไทย (แต่ก็มีของปลอมมาก) นอกจากนี้ยังมีข้าวเสื่อ ข้าวหมูป่า นอแรด ผู้ค้าเขมรบอกว่า เมืองเขมรมีป่าเยอะ ของที่วางขายเป็นของจริง แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นของปลอม แต่คนที่ซื้อไปก็มีไม่น้อยเพราะไม่รู้ว่าเป็นของปลอม (คนขายบอกว่า นอแรดอันละ 900 บาท นอแรดจริงราคาแพงกว่าทองคำ) นอกจากนี้ยังมีพลอยเจียรนัยขาย ซึ่งส่วนมากเป็นของแท้ เลยตลาดของกัมพูชาเข้าไปราว ๆ 1 กม. มีบ่อนการพนันขนาดใหญ่ ซึ่งคนไทยชอบเดินทางมาเล่นการพนันด้วย ที่จริงการที่ตลาดกัมพูชามีบ่อนการพนันเป็นแรงจูงใจสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คนมาเที่ยวตลาดนัดช่ออานม้า สำหรับร้านค้าที่ผู้ซื้อซื้อจากทั้งสองตลาด มากที่สุดคือ อาหารพื้นบ้าน มีร้อยละ 24.4 และ 30.0 วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดของการซื้อสินค้า คือ ซื้อเอาไปบริโภคเอง ร้อยละ 66 และ 95 ตามลำดับ แต่ตลาดนัดแรก มีถึงร้อยละ 32 ที่ซื้อไปบริโภคและขายต่อ

3. ผลกระทบของตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดน

3.1 ทำให้เกิดการค้าแบบทุนนิยมขึ้นในชนบทลาว และกัมพูชา กล่าวคือ ในช่วงที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลวิจัยประวัติศาสตร์โดยทุนของ สกว. ในปี 2542 ซึ่งต้องเดินทางไปสัมภาษณ์ชาวลาวที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในผังไทย ตลอดความยาวของแม่น้ำโขง สังเกตว่า ตามจุดผ่อนปรนชายแดน ซึ่งมีตลาดนัดทุกแห่ง มีชาวลาวเป็นจำนวนมาก นำสินค้าพื้นเมืองตามแต่ละหาได้ เช่น แผลง ไข่มัดแดง ผักตามธรรมชาติ เช่น ผักติ้ว ผักหวาน ผักเม็ก กบ เขียด หมูป่า กวาง เก้ง นำมาวางขายในตลาด ขายกลับก็ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค เช่น ยาสีฟัน สบู่ ผงซักฟอก ผงชูรส น้ำมันพืช น้ำปลา เอาไปบริโภคในครัวเรือน ผู้ค้าลาวที่ซื้อสินค้าคราวละ มาก ๆ มีจำนวนน้อยมาก ต่อมาในปี 2557 ผู้วิจัยทำวิจัยประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและการเงินให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เก็บข้อมูลชายแดนไทย-ลาว เริ่มพบว่าการซื้อสินค้าครั้งละมาก ๆ จากตลาดนัดที่จุดผ่อนปรนจากผู้ค้าลาวมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนการลำเลียงสินค้าจากผังไทยไปลงเรือเพื่อข้ามปากซ้า จึงมีผู้คิดวิธีลำเลียงสินค้าได้รวดเร็วที่ละมาก ๆ เช่น จุดผ่อนปรนที่บ้านหม้อ อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย บ้านท่าอุเทน อ.ท่าอุเทน จ. นครพนม ใช้ Slider ปลอยให้สินค้าไหลไปตามรางไปลงเรือที่รอรับอยู่ข้างล่าง ต่อมาในปี 2562 พบว่าจำนวนผู้ค้าผังลาวที่ซื้อสินค้าทีละเป็นจำนวนมากๆ มีจำนวนมากขึ้น ส่วนผู้ที่นำของธรรมชาติ

ที่หามาเองเหลือน้อยมาก รายผู้ค้าระดับกลาง คือ กลุ่มที่รับซื้อสินค้าจากคนอื่น แล้วนำมาขายที่จุดผ่อนปรนมีจำนวนมากที่สุด คือ ราวๆ 70% ของผู้ค้าลาวทั้งหมดแต่ละรายจะนำสินค้ามาคราวละหลายๆ บางรายนำหอยเชอรี่มาขายเป็นคันรถกระบะ ถามได้ความว่า เธอรับซื้อหอยเชอรี่ที่ต้มและแกะแล้วเท่านั้น นำมาขายฝั่งไทยคราวละ 500- 1,000 กก. มูลค่า 25,000- 50,000 บาท ในแต่ละนัด และมีแม่ค้าฝั่งไทยรับซื้อเอาไปทำอาหาร เช่น ส้มตำ

ที่จุดผ่อนปรนช่องอานม้า (เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2562) ผู้วิจัยเห็นลูกจ้างเขมรเห็นรถบรรทุกโก่ ชื่อใส่กรงๆละ 18- 20 ตัว 1 คันรถเข็นบรรทุกโก่ 18 กรง หรือ 324-360 ตัว คิดเป็นเงินราว ๆ 300,000 บาท แต่ละวันนัดมีรถบรรทุก 6 ล้อมาขนไก่ฟาร์ม ผ่านช่องอานม้า 3- 4 คัน ไก่เหล่านี้ส่วนมากเอาไปทำไก่งวง คนเขมรชอบไก่เมืองไทยมาก ทั้งเจ้าหน้าที่ด่านและลูกจ้างเขมร บอกตรงกันว่าคนเขมรเชื่อมั่นในสินค้าไทยว่าคุณภาพดี คำพูดนี้คงจะจริงเพราะผู้วิจัยไปพบสินค้าอุปโภค บริโภค ที่ใช้ในครัว ในห้องน้ำ ที่ตลาดสดเมืองเสียมเรียบ ช่วงเดือนกรกฎาคม 2562 ราว 80 เปอร์เซ็นต์ มาจากประเทศไทย ผู้ค้าเขมรและลาวรายใหญ่เหล่านี้ ส่วนมากเป็นเจ้าของสินค้าในเมือง และหมู่บ้านใหญ่ๆในประเทศทั้งสอง เป็นกลุ่มคนที่เติบโตทางการค้ามาจากการค้าสินค้าจากไทย

ในการสำรวจช่วง 8- 14 มีนาคม 2557 ของผู้วิจัย บริเวณตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาว 9 ตลาด 175 คน ที่มาซื้อของในตลาดดังกล่าวสูงสุด 150000 บาท ต่ำสุด 70 บาท/ราย เฉลี่ย 7556.34 บาท/ราย (ยอดรวม 175 ราย 1,322,360 บาท) ในจำนวนนี้มีผู้ซื้อของรายละ 50,000- 100,000 บาท มี 4 ราย (2.29 %) รายละ 10,001- 50,000 บาท มี 28 ราย (16%) เมื่อถูกอาชีพแล้วพบว่า เป็นเกษตรกร 89 ราย (50.86%) ค้าขาย 46 คน (26.18%) เกษตรกรและค้าขายไปด้วยกัน 26 ราย (14.86%) อื่นๆ 14 ราย หรือ (8 เปอร์เซ็นต์) วัตถุประสงค์ของการซื้อเอาไปบริโภค 64.5% ขาย 22.29% ทั้งบริโภคและขาย 13.14% ตัวเลขนี้แสดงว่า ตั้งแต่ปี 2557 แล้วที่ผู้ซื้อของจากตลาดนัดเกิน 1 ใน 5 ซื้อไปขาย ซึ่งสอดคล้องกับตัวเลขอาชีพค้าขายค้าขายมีเกิน 1 ใน 4 (Suwit Theerasasawat and Others, 2015 : 246-249)

3.2 เกิดความสะดวกในการเดินทางของคนลาวและเขมร มาซื้อและขายสินค้าเพราะ ลาวมีประชากรเบาบางกว่าอีสานมาก ความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่า 3.3 เท่า ตลาดมีน้อยหมู่บ้านมีขนาดเล็ก และอยู่ห่างไกลจากเมือง (เทียบอำเภอของไทย ถนนมีสภาพไม่ดี) การที่ไทยเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้า ถึง 17 จุด ทางด้าน กัมพูชา 2 จุด ทำให้มีชาวลาวและเขมรในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากเดินทางมาซื้อสินค้าจากตลาดนัดฝั่งไทย สะดวกกว่าและใกล้กว่า และราคาถูกกว่าซื้อจากตลาดของเขา เพราะ 1) ผู้ค้าในตลาดลาวและกัมพูชา ซื้อจากตลาดของไทยอีกที่ผู้ซื้อจากตลาด

นัดไทยโดยตรงไม่ได้ 2) จุดผ่อนปรน 19 จุดไม่ต้องเสียภาษีในตลาดนัดจุดผ่อนปรนหนึ่ง ๆ มีชาวลาว ซึ่งมีทั้งผู้ซื้อและเป็นผู้ค้า หลายหมู่บ้าน เช่น ตลาดนัดจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านเปงจาน อ.รัตนวาปี มีชาวลาวถึง 25 หมู่บ้านมาซื้อ หมู่บ้านที่ไกลสุดอยู่ห่างถึง 50 กม. ตลาดนัดฯ บ้านโพธิ์ไทร มีชาวลาว 9 หมู่บ้าน มาซื้อ บ้านที่ไกลสุด 70 กม. ตลาดนัดฯ ธาตุพนม หมู่บ้านที่ไกลสุดคือ 100 กม. เป็นต้น จะเห็นว่ารัศมีของผู้ซื้อลาว อยู่ไกลมากแม้จะอยู่ใกล้ก็มา ผู้วิจัยได้แบ่งตลาดนัดเป็น 6 ประเภท เพื่อเปรียบเทียบระยะทางจากบ้านพักของผู้ซื้อมาถึงตลาดทั้งหกประเภท ปรากฏว่าตลาดนัดที่จุดผ่อนปรนชายแดน 2 แห่ง ที่วิจัยอยู่ห่างจากผู้ซื้อมากที่สุด เพราะผู้ซื้อส่วนหนึ่งเป็นคนลาว และคนเขมรที่อยู่ไกลมากกว่า 15 กม. มีถึงร้อยละ 68.9 ของผู้ซื้อทั้งหมด ในขณะที่ตลาดนัดอีก 5 ประเภท มีผู้ซื้อเพียงร้อยละ 7.5- 22.2 ที่อยู่ห่างเกิน 15 กม. ส่วนผู้ซื้อที่อยู่ใกล้ตลาดน้อยกว่า 5 กม. ของตลาดนัดฯ ชายแดนมีเพียงร้อยละ 8.9 ที่เหลือร้อยละ 91.1 อยู่ห่างจากตลาดนัดตั้งแต่ 5 กม. ขึ้นไป แต่ตลาดนัดอีก 5 ประเภท ที่อยู่ใกล้ตลาดน้อยกว่า 5 กม. มีถึงร้อยละ 20- 52.5

3.3 ส่งผลให้ปริมาณยอดขายของสินค้าไทยมากขึ้น เพราะมีประชากรเพื่อนบ้านที่เดินทางผ่านจุดผ่อนปรน 19 จุด (ด้านลาว 17 จุด) เดินทางมาซื้อโดยจุดละ 200- 1,500 คน หรือเฉลี่ย 680 คนต่อวันใน 1 วันจะมีเพื่อนบ้านเข้ามาซื้อและขายสินค้าใน 17 จุดรวมกัน 1,109,760 คน/ปี มาซื้อสินค้าไทย 776,832 คน/ปี ถ้ารวมด่านกัมพูชาอีก 2 จุด เป็น 19 จุดจะมีเพื่อนบ้านเข้ามารวมกัน 1,641,600 คน/ปี มาซื้อสินค้าไทย 1,149,120 คน/ปี ยอดขายต่อปี 17 ตลาดนัด รวมกัน 5559 ล้านบาท ถ้า 19 ตลาดนัด 6,213 ล้านบาท/ปี นี่คือการรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเปิดตลาดนัดฯ 19 แห่งใน 1 ปี ซึ่งเงินดังกล่าวมาทั้งจากผู้ซื้อในประเทศและผู้ซื้อจากต่างประเทศ แต่ที่จริง การหมุนเวียนของเงินมีมากกว่านั้น เพราะผู้ค้าลาวและเขมร เมื่อนำสินค้ามาขาย มักจะซื้อสินค้ากลับไปขายในบ้านเขาด้วย ยกตัวอย่าง กรณีของแม่ใน ชายไม้แปก และพริกแดงสดได้เงินรวมกัน 3225 บาท/วัน ที่มาขายในตลาดนัดฯ ตอนขากลับก็ซื้อเห็ดเข็มทอง และมะพร้าวจากตลาดฝั่งไทยกลับไปขายที่ตลาดนาโบบและตลาดหลักสองอีกราว 2000 บาท คนไทยก็ได้ขายสินค้า เงินราว 62 % ที่แม่ใสขายไม้แปกและพริกแดงสดก็อยู่ฝั่งไทยมิได้กลับเข้าลาวทั้งหมด แม่ใสเมื่อขายมะพร้าวและเห็ดเข็มทองฝั่งลาว ได้เงินก็เอาไปซื้อไม้แปกและพริกสดฝั่งลาวกลับมาขายฝั่งไทย เงินก็จะกระจายไปสู่ผู้หาไม้แปก และพริกแดงสดในลาว เงินก็หมุนเวียนไปมาระหว่างผู้ซื้อ-ผู้ขายไทย-ลาว หลายรอบใน 1 สัปดาห์

3.4 ชาวลาวและเขมร ได้รับการบริการทางการแพทย์จากโรงพยาบาลและคลินิก ของไทย โดยผ่านจุดผ่อนปรนเป็นจำนวนมากด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าแพทย์และโรงพยาบาลของไทยมีมาตรฐานสูงกว่าเพื่อนบ้านโดยเฉพาะลาวและกัมพูชามาก จึงมีคนป่วยจาก 2 ประเทศนี้เดินทางผ่านจุดผ่าน

แดนเข้ามารักษาเป็นจำนวนมาก เช่นที่จุดผ่อนปรนฯ ราชดำเนิน มีผู้เข้ามาตรวจรักษาที่คลินิกที่มี 8 แห่ง และโรงพยาบาลอำเภอ 1 แห่ง ประมาณ วันละ 300-500 คน (จันทร์ พุทธิสบัติ) คนเหล่านี้ต้องนำเงินมาชำระค่ายา และค่าตรวจรักษา ราว 120,000 บาท/วัน เดือนละ 8 วัน 96 วัน/ปี จะเป็นเงินเฉพาะค่ายาและตรวจ 11.52 ล้านบาท/ปี ยังไม่รวมค่ารถจากท่าเรือ ค่าอาหาร และซื้อสินค้ากลับบ้านของผู้ป่วยและญาติอีกมาก จากการสอบถามผู้ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลและคลินิกไทย ว่าทำไมจึงมารักษาฝั่งไทย คำตอบตรงกันว่า หมอไทยรักษาเก่ง ให้ยาครั้งเดียวหาย แต่ไปหาหมอลาวให้ยาหลายครั้ง ก็ยังไม่หาย (Somsak Rugthai, 3 feb 2020, Chana Panomruk, 5 Feb 2020, Sangob Jaisuc, 7 Feb 2020)

3.5 เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม การบริโภค ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้าน เช่น วัฒนธรรมการใช้ภาชนะใส่อาหาร ผู้วิจัยได้เห็นผู้ค้าลาวซื้อ กล่องโฟมบรรจุอาหาร กองสูงท่วมหัว รอขนส่งเรือ การใช้แก้วพลาสติก แทนถุงพลาสติก เมื่อปี 2542 และ ปี 2557 มีการซื้อถุงพลาสติกจากฝั่งไทย ไปขายในลาวเป็นจำนวนมาก แต่ในปี 2562 คนไทยกำลังรณรงค์ เลิกใช้ถุงพลาสติก และกล่องโฟม แต่ลาวยังซื้อกล่องโฟม และถุงพลาสติกเป็นจำนวนมากอยู่ เครื่องชูล้างและเครื่องต้มประเภทน้าหวาน น้ำอัดลม ผงชูรส ซอสปรุงรส ผงซักฟอก ยาสระผม ที่ขายดีในเมืองไทย หลายยี่ห้อ ก็มีการส่งออกผ่านตลาดนัด จุดผ่อนปรนทั้ง 19 แห่ง ตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบัน แต่การที่เพื่อนบ้านทั้งสองนิยมใช้เครื่องไฟฟ้าของใช้ในท้องถิ่น ของใช้ในครัว น่าจะเป็นเพราะไทยมีคุณภาพดี เป็นที่น่าเชื่อถือมากกว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการบริโภค พอใช้ไปนาน ๆ ก็เป็นความเคยชินหรือติดแบรนด์เนมของสินค้าไทย ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ผู้ผลิตสินค้าไทยจะต้องรักษาไว้ ทั้งคุณภาพของสินค้าและความเชื่อถือของสินค้า ของเพื่อนบ้านที่มีต่อสินค้าไทย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (2531-2534) ได้ถูกนำไปปฏิบัติจริง คือ ทำให้เกิดตลาดนัดทุกแห่งในจุดผ่อนปรนทางการค้า โดยทยอยเปิดจุดดังกล่าว บริเวณชายแดนไทย*ลาว ด้านอีสาน 17 แห่ง และชายแดนไทย – กัมพูชา 2 แห่ง รวม 19 แห่ง ตลาดนัดเหล่านี้ให้บริการตั้งแต่เปิดจุด จนถึงในปัจจุบันยังไม่มีจุดใดที่ยกเลิกไป แต่ที่สำเร็จมากกว่านั้นอีก 2 ประการคือ ประการแรก จำนวนคนซื้อ คนขาย เพิ่มขึ้นทั้งคนไทยและคนลาว ในส่วนของคนลาว ที่ผู้วิจัยเคยสำรวจในปี 2557 มีคนลาวเดินทางเข้ามาซื้อของในตลาดนัด 17 แห่ง ด้านไทย 153,600 คน/ปี แต่ในปี 2562 หรือ 5 ปีต่อมามีคนลาวเข้ามาซื้อขายในตลาดนัดเหล่านี้ 1,109,760 คน/ปี หรือเพิ่มขึ้น 7.2 เท่า ประการที่ 2 ยอดเงินคนลาวมาซื้อสินค้าในตลาดนัดได้

เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ซึ่งมียอดเงิน 1160 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 5559 ล้านบาทในปี 2562 เพิ่มขึ้น 4399 ล้านบาท หรือ 379 เปอร์เซ็นต์ เพิ่มขึ้น 75.8 เปอร์เซ็นต์/ปี หรือเพิ่มขึ้นเป็น 4.8 เท่าของปี 2557

แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าสิ่งที่เป็นผลพลอยได้ของการเปิดตลาดจุดผ่อนปรนทางการค้า ซึ่งรัฐบาลขนาดนั้นมิได้คาดหมายก็คือ การที่มีคนลาวและเขมร ที่ป่วยจำนวนมากเดินทางผ่านจุดผ่อนปรน มารักษาในโรงพยาบาลและคลินิกไทยเฉลี่ย วันละ 200 คน ที่เปิดตลาดนัด 1 แห่ง 19 แห่ง 3800 คน 30,400 คนต่อ 1 เดือน หรือ 364,800 คน ใน 1 ปี ซึ่งเป็นจำนวนภาระที่บุคลากรทางการแพทย์ไทยต้องรับเพิ่ม ทั้งๆภารกิจที่ต้องดูแลผู้ป่วยไทยก็หนักหนาอยู่แล้ว ถ้ามองในด้านเศรษฐกิจก็คือว่าเพื่อนบ้าน 364,800 คน เอาเงินมาใช้ในประเทศไทยซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

งานวิจัยนี้หากเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ทำมาก่อนหน้านี้ พบว่า J.H Stine ได้วิจัยตลาดนัดในเกาหลี พบว่า ตลาดนัดเกิดในพื้นที่ซึ่งชุมชนอยู่ห่างกัน แต่ละชุมชนมีประชากรไม่มากพอที่จะเปิดตลาดถาวรซึ่งต้องเปิดทุกวัน (Stine, citing in Leechareon, 1976 p.11) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยที่พบว่า ตลาดเปิดทุกวันไม่ได้เพราะชุมชนใกล้ตลาดนัดมีขนาดเล็กประชากรน้อย ไม่มีกำลังซื้อมากพอที่ตลาดนัดจะขายทุกวันได้ (Ruengdilokrat, 1988 p.30-41) ตลาดนัดจุดผ่อนปรนที่ช่องอานม้าสอดคล้องกับงานวิจัย 2 ชิ้นที่กล่าวข้างต้น แต่ตลาดนัดที่ธาตุพนมไม่สอดคล้องในแง่ที่ว่า ตลาดนัดอยู่ใกล้ชุมชนซึ่งมีประชากรมาก แต่ที่ช่องอานม้าอยู่ห่างจากชุมชนที่ประชากรหนาแน่นคือตัวอำเภอและบ้านน้ำเย็น 12 กม. อีกประเด็นหนึ่งซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ทำมาก่อนคือ ผู้ค้าในตลาดนัดในตอนแรกจะไม่มากนัก แต่เมื่อตลาดติดแล้ว ตลาดนัดจะมีขนาดใหญ่ได้ ผู้ค้ามากขึ้น ซึ่งเป็นแบบเดียวกันทั้ง 2 ตลาด คล้ายกับงานวิจัยที่มีผู้ทำในภาคใต้ของไทย (Leechareon, 1976 p.70-75) และภาคเหนือ (Krabuansri, K 1988 p.124-134)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. รัฐบาลไทยควรกำหนดให้สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า กระแสสลับ (เช่นพัดลม ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เตารีดไมโครเวฟ กาต้มน้ำไฟฟ้า หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ที่ไม่มีตรา มอก.(มาตรฐานอุตสาหกรรม) ห้ามนำเข้าประเทศ เพราะถ้าเป็นสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานจะทำให้เกิดไฟฟ้าลัดวงจร และไฟไหม้อาคารได้ แต่หน่วยงานของกระทรวงอุตสาหกรรมมีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ ต้องใช้เวลาตรวจสอบเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ส่งมาตรวจสอบ เพื่อขอตรา มอก.ใช้เวลาไม่เกิน 60 วัน) และควรห้ามนำเข้าบุหรี่แลกใบยาสูบด้วย เพราะเป็นสิ่งเสพติด ที่ทำลายสุขภาพของประชาชน

2. เวลาเปิดจุดผ่อนปรน แต่ละจุดแตกต่างกันมีตั้งแต่ 7- 8.30 และ 9 น. เวลาเปิดจุดก็แตกต่างกันตั้งแต่ 14-18 น. ควรจะเปลี่ยนมาเปิด 7.00 น. ปิด 17.00 น. เหมือนกันทุกจุด และควรให้ค่าล่วงเวลาเจ้าหน้าที่ซึ่งมาทำงานจุดผ่อนปรนเกินเวลาราชการ (8.30- 16.30 น.) วันละ 2 ชั่วโมงด้วย

3. ควรมีการประกวดความสะอาดของตลาดนัดจุดผ่อนปรน โดยมีคณะกรรมการที่นำเชื่อถือ การประเมินรางวัลอาจเป็นเงินเพื่อนำรางวัลมาปรับปรุงความสะอาดตลาด หอพักน้ำ ที่จอดรถฟรี และโบนัสเจ้าหน้าที่ดูแลตลาดนัดเท่ากับเงินเดือน 1-2 เดือน ซึ่งจะเป็นกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ที่ดูแลตลาด และเป็นตัวอย่างให้ตลาดนัดอื่นเอาอย่าง ถ้าตลาดนัดสะอาด มีที่จอดรถ สะดวกก็จะมีคนจับจ่ายซื้อของและชมตลาดนี้มากขึ้น

4. ควรวิจัยอาหารในตลาด เพราะอาหารที่ปลอดภัยไม่มีเชื้อโรค สารเร่งเนื้อแดงและสารเคมีอื่น ที่เป็นอันตรายจะทำให้สุขภาพของผู้บริโภคดี หากรับประทานอาหารที่มีเชื้อโรคและสารที่เป็นอันตราย สุขภาพของประชาชนจะไม่ดี รัฐจะต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อรักษาคนเหล่านี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- Bank of Thailand : Northeast Branch office. (2013) **CLMV REPORT 2013**. Khon Kean : Klungnanavitaya publisher.
- Custom Region 2 Office. (2014). **Import-Export Trade**. Nongkhai.
- Department of Froeign Trade (2014). **Total Trade of Thailand and Neigbor Countries, Malasia-Myanmar-Laos-Cambodia**. accessed 7 June 2014, From <http://www.bts.dft.go.th>.
- Krabuansri, K. (1988). **Periodic Markets in North: Case Studies in Chaingmai-Lumpun Region**. M.Sc. Thesis, Department of Geographies, Chiangmai University.
- Leechareon, K. (1976). **Analysis of Geographical Structure of Periodic Markets in Satun Province**. M.Ed. Thesis Srinakarinwirot University.
- Ruangilokrat, V. (1988). **Travelling Pedlar Circuit in Periodic Markets. A case Study of Changwat NakhonPathom and Contigues Areas**. M.A. Thesis, Facculty of Arts. Chulalongkorn University.

Somnug Panyasingh and Sekson Yongvanich, (2012) . **Research Report on Community Market Thai-Laos Border Case Study of Baannardtha, Tambon Baanklang, Mueng district. Nakorn Panom and Baan Pakpeng, Thakhak Khammaen, Province Khon Kaen** : Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen.

Suwit Theerasasawat and Others. (2015). **Economic and Finance History of Isaan. Khonkaen** : Bank of Thailand : Northeast Branch office.

Thai-Cambodia Border. **www.th.m.wikipedia.** org. accessed on 3 Feb. 2020.

References from Keyinformants (Nickname). Chana Panomruk 5 Feb 2020.

Reference from key informants (Nickname)

Chat Jaitrong, 2 Feb 2020.

Chana Panomruk, 5 Feb, 2020.

Gla Ponnatee, 4 Feb 2020.

Man, 1 Oct 2019.

Sai, 26 Ang 2019.

Sujit Thaili, 3 Feb 2020.

Sangob Jaisue. 7 Feb 2020.

Somchat Thaisakul, 3 Feb 2020.

Somsak Rugthai, 3 Feb 2020.

